

סקירת ספרים חדשים

בעריכת עינת לביא¹

The emotional life of populism: How fear, disgust, resentment, and love undermine democracy / Eva Illouz

Polity Press, 2023. 232 pages

סוקרת: אורלי בנימיני²

לפני השבת השחורה של 7 באוקטובר והמלחמה שלאחריה, התקיימה בחברה הישראלית רשת של כיווני טינה: לטינה המסורתית כלפי האליטה ומוסדותיה הצטרף גל פחות מסורתי, שהופנה כלפי הממשלה הימנית הקיצונית שקידמה רפורמה משפטית אנטי-דמוקרטית. בעקבות השבת השחורה הופיעו כיווני טינה נוספים. האחד מכוון לצבא ולכישלוננו הרה האסון במניעת הטבח האכזרי של חמאס בישראלים; האחר מכוון כלפי כל מי שמעז לגלות אהדה לסבל הפלסטיני בעזה, בגדה המערבית ובקרב אזרחי ישראל. אילו פרסמה את ספרה לפני המלחמה, אך הצליחה באופן מרשים ביותר להציג ניתוח שנשאר רלוונטי באמצעות טיעון אנליטי חדשני: לטינה – רגש ייחודי, לדעתה, מבחינת יכולתו לחשוף תפיסות של זכאות וקיפוח – כיוונים מרובים. היא אינה פועלת רק מצד מוחלשים כלפי פריווילגים. תפיסתה את רגש הטינה כרב-כיווני מאפשרת לה לחשוף את הדרכים שבהן טינה מופעלת בחברה הישראלית באופן שיטתי, כדי ליצור מחויבות רגשית לצורת דיבור שאינה מעוניינת בעובדות ומתעמתת על כל מי שמביע אותן. התיאור של אילו את הפופוליזם המקומי מדויק כל כך בשל היכולת להעמיד ניתוח מקורי לרגש הטינה, ואני סבורה שיש בניתוח שהציגה מיפוי מעמיק של אחת התופעות החברתיות החזקות ביותר של זמננו, בישראל ובעולם.

אילו ממקמת את הפרויקט שלה ממש בליבת השימוש הפופוליסטי ב"פייק ניוז", ומעלה שאלות חשובות: מה יודעים האזרחים כשהם מפתחים את הרושם שלהם על מנהיגיהם? או על המשטר שהם חיים בו? על האחריות והקול שלהם בנסיבות ספציפיות? "איננו יכולים עוד להרשות לעצמנו את המותרות של ההנחה שכל נקודות המבט שוות או מתבססות באותה מידה

1 דוקטור, החוג לשירותי אנוש, הפקולטה למדעי הרווחה והבריאות, אוניברסיטת חיפה
2 פרופסור, המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, אוניברסיטת בר-אילן

על ידע", טוענת אילוז.³ כדי להבין את המשמעויות של נגישות דיפרנציאלית לידע (differential knowledgeability) במובן של אמון במקורות ידע יש לבחון את הקשר בין רגשות לבין שינוי חברתי. ללא התמקדות בקשר זה אי אפשר להבין את הופעת הפופוליזם, המשטרים הקיצוניים ותנועות הימין הקיצוני שצמחו ברחבי העולם במאה ה-21. יתרה מזו, חוקרי מדיניות ציבורית שלא יעמדו על הקשר בין רגשות לשינוי חברתי, המשמש מנהיגות פופוליסטית, לא יצליחו להבין את הפערים המתקיימים בין דרכי דיבור על מדיניות נדרשת או רצויה לבין פרקטיקות מדיניות. ליתר דיוק, היות שבתהליכי רכישת ידע רבים מוותרים על עובדות והסברים מורכבים, ההתנהלות מבוססת על אמונות וגישות רגשיות יותר מאשר על ידע. מצב זה מחייב את חוקרי תופעת הפופוליזם לחזור למושג האידאולוגיה (במובנה כתודעה כוזבת) ולכוחה האנליטי בחקירת זהויות ומבני רגשות.

כדי לחזק את יכולתם של חוקרים להבין את אופני ההפעלה של רגשות בפופוליזם, במיוחד זה הישראלי, ומתוך פרספקטיבה העוקבת אחר מורשתן האנליטית של מומחיות לרגשות ולשינוי חברתי דוגמת ארלי הוכשילד (Hochschild, 2018) והלנה פלם (Flam, 2005), אילוז יצאה לחקור את היווצרותו של ה**הביטוס**⁴ הרגשי הספציפי לפופוליזם, תוך כדי העמדת שני טיעונים: האחד – פופוליזם הוא שלב מקדים למשטרים פוליטיים רודניים וסמכותניים. האחר – רגשות הפחד, הגועל, הטניה והגאווה הלאומית משמשים את הזירה הפוליטית כך שהם מטשטשים עובדות, ראיות ואינטרס אישי.

החזרה לתודעה הכוזבת היא עבור אילוז חלק מהמעקב אחר הגותו של אדורנו בנושא האנטומיה של משטרים פשיסטיים והאופן שבו הם מסתמכים על פופוליזם (Adorno, 2020). הפופוליזם, לדבריו, מעוגן בחוסר יכולתם של יחידים להבין את מצבו החברתי של האדם, אך הוא אינו פשיסטי בפני עצמו. מדובר במגמה פשיסטית המתפתחת בתוך משטרים דמוקרטיים וצומחת בתגובה לפחד.

ניתוח הפופוליזם הלאומי הישראלי מספק לאילוז הזדמנות לחקור את המבנה הרגשי של הפופוליזם ולפצח את החידה ארוכת השנים: כיצד ייתכן שמנהיגים פופוליסטיים מצליחים לגייס תמיכה פוליטית ארוכת טווח דווקא בקרב אלו הנפגעים יותר מכל ממשטרים המבוססים על קיטוב חברתי וממסדים אדישות לצדק חברתי. אילוז מניחה תפיסה משותפת של דמוקרטיה, וטוענת כי הדמוקרטיה נרדפת תמיד על ידי פופוליזם. בה בעת היא אינה מגדירה דמוקרטיה ואינה מסבירה את המניפולציה הפופוליסטית ולפיה משמעות הדמוקרטיה היא שלטון הרוב. עם זאת, בספר זה, שבו היא עוסקת ספציפית בפופוליזם בישראל, היא מעמידה בד בבד ניתוח שיטתי של התרומה של יהודים דתיים ימניים למנועים הרגשיים של הפופוליזם, וחזון שבו היא מייחסת ליהודים תפקיד מרכזי בבנייתה של דמוקרטיה חלופית, כזו שתושנת על ערכים

3 כל התרגומים בסקירה הם שלי. א"ב.

4 ה**הביטוס** הוא מושג מרכזי במשנתו של פייר בורדייה, והוא מתייחס לידע המוקדם ולתבניות הקוגניטיביות שיש לנו כחלק מהיותנו בני התרבות במרחב שגדלנו בו, והם פועלים לשעתוק המיקום שלנו במדרג החברתי. בורדייה השתמש במושג כדי להבליט את פעולתם הלא מודעת של מבנים חברתיים על הפרט.

אוניברסליים. יבנו אותה, לדעתה, יהודים רפורמים שישכילו לטפח את הרגש התואם את האוניברסליות, הרי הוא, לדעתה, רגש האחוה. טענתה היא שעבור יהודים, האוניברסליות היא תמיד פרויקט מוסרי מרכזי, וכי מבחינה היסטורית יהודים לקחו חלק בתנועות משחררות (אמנציפטוריות) שהוקירו את האוניברסליות כסוג של מאבק במעמד כמיעוט. להבדיל, בימינו, יהודים דתיים קיצוניים הם אחד ממקורות התמיכה הגדולים ביותר במנהיגי הימין, והם המטפחים את הפופוליזם. אילו מסבירה את המפנה ההיסטורי מאוניברסליות לפופוליזם בדלני בסוג החרדיות הנוקשה שהתמסד בישראל. הספר מתמקד בישראל, אך מתכתב עם ספרות פופולרית המציינת את נקודות הדמיון והשוני בין תנועות פופוליסטיות בישראל לתנועות כאלה ברחבי העולם.

את הספר פותחת סקירה היסטורית של הפרויקט הצבאי של ישראל, המתארת את הדמוקרטיה הישראלית כפועלת תחת הבניה מתמשכת של שלושה סוגים של אויבים: פלסטינים בשטחים הכבושים; ערבים פלסטינים אזרחי ישראל; אלפי התושבים "האחרים", כולל פליטים ומהגרי עבודה. ההקשר הזה, אומרת אילו, אילץ את ישראל להפוך לדמוקרטיה ביטחונית, כזו שבה "ביטחון" ואבטחה מעצבים חיים פוליטיים, מוסר, תרבות, הרגלי חשיבה ופעולה. עמוד התווך העיקרי של הביטחון הוא זיהוי בין שנת הערבים לבין רדיפות הנאצים. הרעיון של קימרינג בדבר "מיליטריזם קוגניטיבי" מקל על אילו לנתח את "המוח הביטחוני" המקומי, שכן בהקשרו קל כל כך לוותר על כל שיקול מוסרי בתגובה לתקריות יום-יומיות ולתארן כאיום הישרדותי (Kimmerling, 2016). מובן שנוכח איום כזה לא ניתן להימנע מוויתור על שיקולי מוסר. רעיון המיליטריזם הקוגניטיבי כבסיס לטיפוח פחד בחברה הישראלית מוצג באמצעות היסטוריה קצרה של הפעולות הצבאיות של ישראל כפי שנחקקו בתודעה במסגרת הנוסחה "או כוח או סכנת השמדה".

בהקשר זה מתבססת "התבנית הפוליטית והמוסרית הבסיסית של הנפש הישראלית" (עמ' 27), המקבלת התנקשויות תכופות ללא משפט בהצדקה שהן הכרחיות לביטחון. יתרה מכך, כל נושא המבוסס כאיום ביטחוני נותן לגיטימציה למעשים לא ליברליים השוללים באופן שגרתי את זכויותיהם של אזרחי ישראל הערבים. כנקודת מוצא של החקירה הממוקדת ברגשות, ה"מיליטריזם הקוגניטיבי" מוצג כמפעיל פחד גם באמצעות נוכחות מתמדת של כוחות צבא ושומרים חמושים, וזאת באופן המבטיח את מרכזיותו של הפחד בתהליך הדילוג על עובדות או הייתור שלהן. הפחד מייצר "נתיבים" של חשיבה, תחושה ופעולה. הפחד מחבר את הפרט לקולקטיב, ויוצר תלות בקולקטיב שצפוי להגן על הפרט. כשמדובר בחיילים, פחד הוא בר-קיימא אפילו יותר ומקל על הרג, עינויים ודה-הומניזציה.

מנהיגים פופוליסטיים הופכים את הפחד למכשיר רטורי רב-עוצמה באמצעות הבניה מתמדת של מדינותיהם ואנשיהם כקורבנות, והעיתונות המערערת על הבניה כזאת מוצגת כבוגדת. בנימין נתניהו מבין את השפעת הפחד, והוא משתמש בו ככלי מרכזי להצלחתו האלקטורלית המתמשכת. באמצעות הפעלת פחד חוזרת ונשנית, הרגשות מנוצלת כדי להפריד בין אלה שמגינים על המדינה לבין אלה המבקרים את ההפחדה ומטרתם להרוס אותה, תוך סיכון אלו החיים בה. באמצעות הנכחות פחד הצליח נתניהו להשתלט על הזירה הפוליטית לאורך זמן.

למכשירי הפחד בפוליטיקה הישראלית יש תוצאות הרסניות עבור ארגוני השמאל המקומיים תומכי השלום, הסוציאל-דמוקרטיים, והם מיושמים גם באירופה, שם הקטגוריה שממנה יש לחשוש היא המהגרים. הם מופללים ומוגדרים כ"אחר" המסוכן, שמטרתו להשמיד את מדינות אירופה. באמצעות הפעלת פחד מנהיגים פופוליסטיים יוצרים חרדה מתמשכת המשתקת את הגוף והנפש, אבל בישראל, אלה החיים תחת התקפות תכופות מרצועת עזה חווים פחד הישרדותי (חשש שהזמן הפך לאימה) יותר מאשר חרדה. אילו מבחינה בין שני השלבים הרגשיים הללו. היא מתרגמת את הדומיננטיות של הפחד לניתוח פוליטי, ומראה שהפחד – משלושת הסוגים: הפחד ההיסטורי מהשמדה; הפחד המובנה מעמלק/איראן העכשווי; והפחד האמיתי מחשיפה ממשית להפצצות – מביא לתמיכה בבחירות. מדוע? משום שנוכח הפחד, הציבור בוחר במנהיג שמציג את עצמו כמי שמתמודד עם הפחד, ולא במכחישי פחד המתעסקים בזכויות חברתיות או בצדק חברתי. הייאוש הניאו-ליברלי מלמד שבכל מקרה לא תעלה לשלטון מפלגה שתספק גישה לזכויות חברתיות או תספק הגנה ממשית לאלה המאוימים על ידי אויב אכזר. המטרה של רווח אלקטורלי הופכת אי-שוויון חברתי לארגז כלים להגברת הפחד ולפילוגים, ונותנת לגיטימציה לפעולות חירום בזמן מלחמה נגד מי שמוצג כ"אויב". בהשפעת הפחד נוצרת תרבות פוליטית המאופיינת בטשטוש ההבחנה בין אופני פעולה צבאיים לאזרחיים.

הרגש השני המקבל תשומת לב שיטתית הוא הגועל, הנושא בתפקיד אכיפת היררכיות חברתיות הגלומות בהבחנה בין ישויות טהורות לטמאות. יתר על כן, יש לו חלק בשמירה על הפרדות ותיעוב של עירוב, כך שהוא מיוצר באמצעות מערך של צווים סמליים. כוחו של הגועל נובע מאופיו המזהם: נגיעה במישהו הקשור בגועל הופכת את הנוגע למגעיל. לדתות יש תפקיד ביצירת שרשרת הזיהום. ואכן הפרק השני הוא פרק מאוד יהודי. הוא דן בדיכטומיות שונות שכוחות דתיים מייבאים מהמרחב הדתי/פרטי – שם הן יכולות להיות לגיטימיות, אל המרחב הציבורי, שם הן הופכות ליצרניות גועל ענקיות. בצורה רגשית זו דיכטומיות המבחינות בין הטהור לטמא ומעורר הגועל הופכות לחלק ממדיניות צבאית או מדיניות פנים מקובלת, לחלק מהשיח הציבורי, ולמנגנון רב-עוצמה של הבניה דכאנית של אחרות. מנהיגות פופוליסטית מנצלת את הגועל המעורב בפחד, מזהירה מפני נגיעה באחר החברתי ומציגה את עצמה כיחידה המסוגלת להתמודד עם המסוכנות שלו. האחר, בין שהוא חקלאי פלסטיני בין שהוא עובד בניין, מושווה על ידי מוביליהן של מגמות פופוליסטיות שמקורן בשיבות או בצבא ללכודך מגעיל. נוסף על כך, לא-יהודים, מהגרים רוסים או פליטים מובנים כנחותים, מגעילים וסוטים.

הגל הפופוליסטי משרה באוכלוסייה הרחבה בכלל, ובנוער בפרט, את האמונה שהאחר סוטה ונחות בהשוואה לכל מה שיכול להיחשב להתנהגות ראויה או הולמת, קרי יהודית. אילו מנהלת ויכוח מעניין על הקשר בין גזענות לגועל. האם גועל מוביל לגזענות ולאלימות, או שכאשר גזענות ואלימות צריכות להיות מוצדקות, הגועל הופך למנגנון הצדקה? ובכן, התהליך הוא דו-כיווני. שנים של שיח לאומני, לגיטימציה לעינויים ולצורות אלימות אחרות, דה-הומניזציה של האחר והפופוליזם, כל אלה הכריעו את השיח הפוליטי עד כדי כך שחילונים, פמיניסטיות, להט"ב, אינטלקטואלים שמאלנים, פעילי זכויות אדם, אלה שמתגוררים בתל-אביב, הם כולם בוגדים מגעילים הראויים לטינה. וחשוב ביותר: אין להקשיב להם, כי מה שמוביל אותם הוא שנאה

להלכה היהודית. בניתוח מפורט של פחד, גועל, טינה וגאווה לאומנית אילוז חושפת את האופן שבו מנהיגים פופוליסטיים מקדמים חיסול מתמשך של עובדות היסטוריות ומחליפים אותן ב"מרחבים דמיוניים גדולים אטומים למציאות; מרחבים אלה מתמלאים בהשלכות ובתרחישים רגשיים שהופכים להיות מועדים לפרשנות פרנואידית של החיים החברתיים והפוליטיים" (עמ' 164).

כדי לקדם את הקונפליקטים החברתיים הפנימיים ולטפח אותם באמצעות המסגור של האחר כמגעיל ולא נאמן לקולקטיב הלאומי האוטנטי הטהור, תנועות פופוליסטיות ברחבי העולם תלויות בסדר דמוקרטי וצריכות לקיים אותו. עם זאת, הן מצליחות להשתמש בטינה פופוליסטית כלפי חוקים, נורמות ובתי משפט דמוקרטיים, וכך נחשף אופיו האמיתי של הקשר שלהם לדמוקרטיה. נוסף על חשיפת האופי האנטי-דמוקרטי של השיח הפופוליסטי, אילוז מעלה נקודה חזקה המסבירה את הכישלון האלקטורלי המתמשך של השמאל: מנהיגים פופוליסטיים בארצות שונות הצליחו לשכנע את מעמד העובדים שהשמאל מייצג את האליטה, ולא את האינטרסים שלו. כשמוסיפים תהליך זה למסגור המבטל כל טענה שמשמיעים ארגוני החברה האזרחית, מתבררים חוסר הסיכוי לשכנע וחוסר הסיכוי לקדם מדיניות שאינה מתיישבת עם האינטרס של המנהיגות ועם מקורות התמיכה שלה.

בחיפוש אחר רגש שיעלה בקנה אחד עם אמירת האמת, שמירה על כבוד הדדי ותמיכה בכוחות פוליטיים המחזקים מוסדות דמוקרטיים, אילוז מציע אחווה (fraternity). היא מבדילה בין אחווה לבין סולידריות בהדגישה כי אחווה אינה מחייבת הסכמה ערכית. אחווה היא יחס אנושי בסיסי חיובי כלפי האחר בשל עצם אנושיותו, ולכן היא הרגש המתאים למערכות פוליטיות הנשענות על אוניברסליות. בעברית, כידוע, אין אפילו מילה לאחווה, המבחינה בינה לבין סולידריות. יתרה מכך, ההמשגה של אילוז את הכוח הפוליטי שיוביל את החברות האנושיות לעבר אחווה במהלך המשברים הכלכליים, ההגירה, שירותי הבריאות והאקלים הנוכחיים נותרת חלשה במקצת.

מלבד ההתמקדות בישראל, מה שהופך את הספר הזה למעניין במיוחד הוא פרק הסיום, הדין ביהדות ובאוניברסליות. לאחר שהסבירה כיצד אחווה היא רגש העולה בקנה אחד עם אוניברסליזם, אילוז מעלה את השאלה אם יהודים יכולים לחזור לאוניברסליזם שממנו נהנתה באופן היסטורי הקהילה היהודית בצרפת. מנקודת מבטה, עבר זה מעיד על יהדות מסוג שיכול גם לחיות עם סדר פוליטי אוניברסלי וגם להרוויח מכך. עולם טוב יותר יהיה אפשרי, לדעתה, ברגע שהיהודים יחזרו לברית בין היהדות הרפורמית לאוניברסליזם. לצד העוצמה וכוח השכנוע של טיעוניה, היעדר התמודדות עם ההמשגה של הכוח הפוליטי שיקדם רעיון אוניברסלי של זכויות אדם מלאות לכל המיעוטים, באופן שיאפשר סדר חברתי-פוליטי אוניברסלי, מותיר את החזון של אילוז חלש משהו.

מקורות

- Adorno, T. W. (2020). *Aspects of the new right-wing extremism*. John Wiley & Sons.
- Flam, H. (2005). Emotions' map: A research agenda. In H. Flam & D. King (Eds.), *Emotions and social movements* (pp. 19–40). Routledge.
- Hochschild, A. R. (2018). *Strangers in their own land: Anger and mourning on the American right*. The New Press.
- Kimmerling, B. (2016). Patterns of militarism in Israel. In E. Ben-Rafael, J. H. Schoeps, Y. Sternberg, O. Glöckner, & A. Weberling, (Eds.), *Handbook of Israel: Major debates* (pp. 609–636). De Gruyter Oldenbourg.

Poverty, by America / Matthew Desmond

Crown, 2023. 304 pages.

Reviewed by: Allan Borowski⁵

The recent celebration of Israel's 75th birthday provided yet another opportunity to reflect on the Jewish state's many stellar accomplishments since her founding. In areas such as high-tech, water conservation, agriculture and defence materiel Israel has done remarkably, even miraculously, well. Regrettably, however, Israel has been much less successful in other areas. For instance, social fragmentation remains an enduring problem and poverty rates remain high despite steadily growing affluence. Among the various groups highly vulnerable to poverty are Israeli Arabs, single-parent families, Shoah survivors, and Haredim.

Whether measured in absolute terms (an income sufficient to purchase only minimal levels of food, shelter and clothing) or relative to the overall standard of living, many prosperous countries experience significant poverty levels. Today, Israel is unquestionably a prosperous country. Indeed, since 2010 Israel has been a member of the "club of rich countries", namely, the Paris-based Organization for Economic Cooperation and Development (OECD). And yet in 2019 (just before the onset of the Covid pandemic) the relative poverty rate stood at 17% of the country's population (close to 2 million people), well above the OECD average of 12%. Among children the

⁵ Emeritus Professor of Social Work and Social Policy, La Trobe University, Melbourne, Victoria, Australia

rate was an astounding 22% compared to the OECD average of 13% (Weiss, 2023, 80). Similarly, the US, one of the richest countries in history, has an overall absolute poverty rate of almost 12% and a child poverty rate of over 15% (Benson, 2022). These rates would be significantly higher if the US, like Israel, employed a relative poverty measure. In contrast, other countries, well-to-do but less so than Israel, have markedly lower poverty rates. For example, the Slovak Republic's relative poverty rate of around 8% in 2020 is well below the OECD average (OECD iLibrary, 2020).

How can we explain the fact that there appears to be no necessary relationship between the degree of economic prosperity of a society and its level of poverty? The answer is captured in the title of Matthew Desmond's latest book, *Poverty, by America*. The title implies what public policy boffins have long known, namely, that each society goes about "manufacturing" poverty in its own way and that high levels of poverty – whether in rich or less prosperous societies – are by no means inevitable. Further, societies differ in terms of the extent to which they will tolerate poverty. Prevailing levels of poverty are thus a social choice, in large measure the product of the actions (or inaction) of governments elected by the people.

The rabbinic definition of poverty conceives of it in both absolute terms (an income of less than 200 zuz--or less than 50 zuz for someone who is in business--in the context of a primitive economy) and relative to one's previous accustomed economic situation. Unlike the modern secular world, there is no notion of poverty relative to the prevailing standard of living, a level which changes as this standard changes. But however conceived, Judaism views poverty as a highly undesirable condition without any redeeming features. It is seen not only as having insufficient resources to meet basic needs but also as something which has adverse psychological impacts and is felt morally – a condition which is depressing, highly stressful, and humiliating. Indeed, in *Poverty, by America*, Desmond, with considerable passion and compassion and, at times, seemingly simmering anger, portrays both the dire material and psychological impacts of poverty. He also examines poverty's underlying causes.

Prophetic Judaism views poverty as brought about not by the poor themselves due to such factors as idleness and lack of motivation, but by the evils of the social order. Desmond similarly points to contemporary structural causes of poverty such as labour market restructuring, locational disadvantage, racism and wage stagnation. What especially riles him in explaining poverty, however, is the plethora of individual decisions—decisions that reflect a deep contempt for the poor--made by people who callously and greedily profit from their misery. These include, for instance, employers

who exploit undocumented workers, landlords who overcharge for shabby housing, and payday lenders who reap exorbitant fees from those least able to afford them.

In view of the adverse psychological impacts of poverty, Judaism demands sensitivity to the plight of the poor. It requires that great care be taken to preserve their self-respect and dignity in providing material assistance. This has a strong bearing on the preferred ways of alleviating individuals' poverty. (See, for example, Maimonides' hierarchy of modes of providing *tzedakah*.)

In contrast to Judaism's insistence that poverty alleviation be undertaken with compassion and tact, Desmond makes much ado of the emotional indifference to the poor by a very large segment of the US population, namely, the beneficiaries of "invisible welfare". Policy boffins have also long known that people whose incomes are well above the poverty line often derive the greatest benefit from the public purse. They do so in the form of a range of homeowner and other tax subsidies which, just like direct welfare payments to the poor, boost household income. The foregone public revenue associated with these subsidies dwarfs public investment in reducing poverty. And yet, their strong sense of entitlement means that the beneficiaries of invisible welfare are unwilling to give up these subsidies to allow greater public investment in poverty alleviation.

Like a good policy analyst, Desmond offers a wide range of strategies for alleviating poverty. Of particular interest is his description of the highly consequential income support policies that were adopted during the Covid pandemic. These have since been repealed resulting in a marked uptick in the US poverty rate.

Desmond is an accomplished wordsmith, and one cannot but be touched by his profound sense of concern for the suffering of America's poor, his descriptions of which are very disturbing. His careful marshalling of evidence to support his arguments is very impressive. Indeed, the narrative component of his book runs 194 pages while the footnotes run an additional 77(!) pages.

While Desmond's analysis of poverty in the US will undoubtedly resonate strongly for many readers in other countries, it may not do so for many Israelis when it comes to poverty among Haredim. Unlike America's poor, poor Haredim are often seen as being poor by choice: A high proportion of Haredi men opt out of employment to pursue a life of Torah study and, to boot, have large families. Those who make this argument overlook, a-la-Desmond's analysis, government actions that have contributed to manufacturing Haredi poverty through incentivizing remaining out of the workforce. Many Haredim engaged in Torah study have become so heavily

dependent on public support in the form of stipends, rent assistance, child subsidies, etc., that working is simply not worthwhile. This is so for at least two reasons. First, many benefits cut out when men leave the yeshiva world. Second, successive governments have failed to insist that the Haredi education system prepare its students for employment resulting in only low-paid jobs being available to Haredim with little, if any, secular education. Further, the steady expansion in exemptions from mandatory military service after 1977 has further encouraged Haredim to remain in yeshivot for much longer than they might have otherwise. In contrast, in the formative years of the state, Haredi labour force participation was much higher than is now the case and the Haredi birthrate was significantly lower. In addition, Haredim fought and died in Israel's first wars.

Poverty, by America, then, serves to remind us of: (1) the causes and consequences of poverty in the midst of affluence, (2) the role of untrammelled greed in compounding its dire effects, (3) the role governments play in attempting to address it, and (4) their role in helping create poverty in the first place. It also reminds us that it is we, the citizens, who elect governments to do our bidding. The choice, then, of whether we want a government that will seriously try to address poverty and other pernicious social problems is in our hands.

References

- Benson, C. (2022). *Poverty rate of children higher than national rate, lower for older populations*. US Bureau of the Census.
- OECD iLibrary. (2020). *How's life in the Slovak Republic?*
- Weiss, A. (2023). *A picture of the nation 2023: Israel's society and economy in figures*. Taub Center for Social Policy Studies in Israel.